

DZIENNIK USTAW

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 6 grudnia 1986 r.

Nr 42

TRESC:

Poz.:

USTAWY:

- 201 — z dnia 24 listopada 1986 r. o zmianie ustawy — Kodeks pracy 609
 202 — z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych 612

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW:

- 203 — z dnia 27 października 1986 r. w sprawie zakresu stosowania przepisów ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych przez spółdzielcze jednostki badawczo-rozwojowe 618
 204 — z dnia 24 listopada 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków i centralnej ewidencji zabytków 619

ROZPORZĄDZENIA:

- 205 — Ministra Komunikacji z dnia 17 listopada 1986 r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg wojewódzkich w województwach: stołecznym warszawskim, jeleniogórskim, płockim, radomskim i szczecińskim 620
 206 — Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 5 listopada 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i kontroli przewozu drogowego materiałów niebezpiecznych 620
 207 — Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 9 października 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpłatnego zaopatrywania chorych na cukrzycę w leki przeciwcukrzycowe i testy diagnostyczne 623
 208 — Ministra — Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 4 września 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ochrony rybołówstwa morskiego 623

201

USTAWA

z dnia 24 listopada 1986 r.

o zmianie ustawy — Kodeks pracy.

Art. 1. W ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (Dz. U. Nr 24, poz. 141, z 1975 r. Nr 16, poz. 91, z 1981 r. Nr 6, poz. 23, z 1982 r. Nr 31, poz. 214 oraz z 1985 r. Nr 20, poz. 85 i Nr 35, poz. 162) dział jedenasty otrzymuje brzmienie:

„DZIAŁ JEDENASTY

UKŁADY ZBIOROWE PRACY I ZAKŁADOWE UMOWY ZBIOROWE

Rozdział I

Układ zbiorowy pracy.

Art. 238. § 1. Układ zbiorowy pracy, zwany dalej „układem”, zawiera się dla pracowników zatrudnionych w zakładach pracy należących do danej gałęzi pracy albo zawodu.

§ 2. Rada Ministrów po porozumieniu z ogólnokrajową organizacją międzyzwiązkową określa, w drodze rozporządzenia, zawody, dla których mogą być zawierane układy.

Art. 239. Układ określa:

- 1) warunki wynagradzania pracowników oraz przyznawania innych świadczeń związanych z pracą,

- 2) warunki pracy związane z właściwościami gałęzi pracy lub zawodu, w tym również uprawnienia pracowników uzasadnione charakterem pracy w danej gałęzi pracy lub zawodzie,

- 3) zasady i formy kształtowania w zakładach pracy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy oraz warunków socjalno-bytowych i kulturalnych,

- 4) wzajemne zobowiązania stron układu dotyczące zasad i form współdziałania przy jego stosowaniu.

Art. 240. § 1. Postanowienia układu powinny być zgodne z przepisami prawa oraz z polityką społeczną i gospodarczą państwa ustaloną przez Sejm w narodowym planie społeczno-gospodarczym.

§ 2. Rada Ministrów w celu realizacji ustalonej w narodowym planie społeczno-gospodarczym centralnej polityki płac i świadczeń, po porozumieniu z ogólnokrajową organizacją międzyzwiązkową, określa zasady kształtowania w układach wynagrodzeń oraz innych świadczeń i uprawnień związanych z pracą.

§ 3. Układ może określić szerzej i korzystniej uprawnienia pracownicze uregulowane powszechnie i jednolicie w przepisach kodeksu

lub innych przepisach, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi warunkami pracy lub zawodu albo wynika z upoważnienia kodeksu lub innych przepisów.

Art. 241. § 1. Dla pracowników zatrudnionych w zakładach pracy uprawnionych do stosowania zakładowych systemów wynagradzania układ, określający warunki wynagradzania pracowników, ustala najniższe stawki wynagrodzenia zasadniczego i zasady ich przyznawania. Układ może również określać inne składniki wynagrodzenia, a zwłaszcza uzasadnione charakterem pracy w danej gałęzi pracy lub zawodzie albo innymi szczególnymi potrzebami oraz składniki uzależnione od wyników pracy; układ ustala najniższą wysokość tych składników i zasady ich przyznawania.

§ 2. Dla pracowników zatrudnionych w zakładach pracy innych niż wymienione w § 1 układ określa szczegółowe warunki wynagradzania oraz przyznawania innych świadczeń związanych z pracą w danej gałęzi pracy lub zawodzie, w myśl zasad określonych przez Radę Ministrów na podstawie art. 79.

§ 3. Dodatki do wynagrodzeń i inne świadczenia określa się w układzie w wysokości procentowej liczonej od najniższego wynagrodzenia pracowników uspołeczniczonych zakładów pracy lub od najniższego wynagrodzenia ustalonego w układzie.

§ 4. Układ może być przyjęty za podstawę obliczania wynagrodzenia za czas niezawinionego przez pracownika przestoju oraz dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych wynagrodzenie niższe od przewidzianego w art. 81 § 2—4 i art. 134 § 1, nie niższe jednak niż wynagrodzenie, o którym mowa w § 5.

§ 5. Przez najniższe wynagrodzenie pracowników uspołeczniczonych zakładów pracy należy rozumieć obowiązujące w dniu 1 stycznia danego roku najniższe wynagrodzenie określone przez Radę Ministrów na podstawie art. 79.

Art. 241¹. Strony zawierające układ, określając w układzie zasady i formy współdziałania przy jego stosowaniu, mogą w szczególności ustalać:

- 1) tryb dokonywania okresowych ocen funkcjonowania układu,
- 2) tryb wyjaśniania treści postanowień układu oraz rozstrzygania sporów między stronami w tym zakresie,
- 3) wzajemne obowiązki dotyczące przestrzegania postanowień układu.

Art. 241². § 1. Układ zawierają: ze strony zakładów pracy — właściwy organ, o którym mowa w § 2, ze strony pracowników — ogólnokrajowa organizacja związkowa.

§ 2. Organami zawierającymi układy ze strony zakładów pracy są:

- 1) ze strony przedsiębiorstw państwowych — właściwy minister (kierownik urzędu centralnego), po uzgodnieniu treści układu pomiędzy wyłonionym przez niego przedstawicielstwem organów przedsiębiorstw a przedstawicielstwem właściwej organizacji związkowej;

we; zawarcie układu przez ministra (kierownika urzędu centralnego) wymaga uzyskania pozytywnej opinii organów przedsiębiorstw, których układ dotyczy,

- 2) ze strony państwowych zakładów pracy innych niż wymienione w pkt 1 — właściwy minister (kierownik urzędu centralnego),
- 3) ze strony organizacji spółdzielczych — właściwy statutowy organ centralnego związku spółdzielczego,
- 4) ze strony organizacji społecznych o zasięgu ogólnokrajowym prowadzących działalność gospodarczą — właściwy statutowy organ tych organizacji,
- 5) ze strony nie uspołeczniczonych zakładów pracy — właściwy statutowy organ centralnego związku bądź zrzeszenia tych zakładów.

§ 3. Jeżeli w określonej gałęzi pracy lub zawodzie działa kilka ogólnokrajowych organizacji związkowych, mogą one w celu zawarcia układu powołać wspólne przedstawicielstwo.

§ 4. Z inicjatywą zawarcia układu może wystąpić każda ze stron.

Art. 241³. § 1. Układ sporządza się w formie pisemnej.

§ 2. Układ zawiera się na czas nie określony. Układ może być zawarty również na czas określony.

§ 3. Strony układu zawartego na czas określony mogą przedłużyć jego moc obowiązującą na czas określony lub na czas nie określony. Przedłużenia dokonuje się przed upływem terminu obowiązywania układu.

Art. 241⁴. § 1. Układ rozwiązuje się:

- 1) za zgodą stron układu i w terminie ustalonym przez strony,
- 2) z upływem okresu wypowiedzenia dokonanego przez jedną ze stron układu,
- 3) z upływem okresu, na który został zawarty.

§ 2. Wypowiedzenie układu następuje w formie pisemnej, z tym że okres wypowiedzenia nie może być krótszy niż trzy miesiące i powinien kończyć się z upływem roku kalendarzowego lub obrachunkowego.

§ 3. W razie rozwiązania lub wypowiedzenia układu, strony powinny przystąpić niezwłocznie do ustalenia treści nowego układu. Do czasu zawarcia przez strony nowego układu lub przedłużenia mocy obowiązującej dotychczasowego układu obowiązuje układ dotychczasowy, chyba że strony, nie zamierzając zawrzeć nowego układu, ustalą inny termin obowiązywania układu dotychczasowego.

§ 4. Jeżeli z ustaleń uchwalonego, kolejnego narodowego planu społeczno-gospodarczego lub z jego zmiany wynika niezgodność układu z polityką społeczną i gospodarczą państwa, strony powinny zawrzeć nowy układ albo dokonać w dotychczasowym układzie odpowiednich zmian. Spór w tej sprawie podlega rozstrzygnięciu przez komisję, o której mowa w art. 241⁷ § 4. Z inicjatywą zmiany układu jest obowiązany wystąpić właściwy organ, o którym mowa w art. 241² § 2.

Art. 241⁵. § 1. Zmiany do układu wprowadza się w drodze protokołów dodatkowych.

§ 2. Do protokołów dodatkowych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące układów.

Art. 241⁶. § 1. Układ stosuje się do wszystkich pracowników zatrudnionych w zakładach pracy objętych jego postanowieniami, chyba że strony w układzie postanowią inaczej.

§ 2. Właściwy organ, o którym mowa w art. 241² § 2, oraz ogólnokrajowa organizacja związkowa mogą zawrzeć porozumienie o przystąpieniu w całości albo w części do układu, którego nie są stronami. Do porozumień tych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące układów.

§ 3. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, na wniosek właściwej ogólnokrajowej organizacji związkowej, jeżeli wymaga tego polityka społeczna lub gospodarcza państwa, może rozszerzyć w drodze zarządzenia zakres stosowania określonego układu na pracowników zakładów pracy nie objętych żadnym układem, z dostosowaniem jego postanowień do warunków pracy w tych zakładach.

Art. 241⁷. § 1. Układ podlega zarejestrowaniu przez Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w terminie do 3 miesięcy od dnia zgłoszenia układu do rejestracji.

§ 2. Układ może być zarejestrowany po stwierdzeniu przez Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych zgodności jego postanowień z przepisami prawa oraz polityką społeczną i gospodarczą państwa, ustaloną przez Sejm w narodowym planie społeczno-gospodarczym, a także z zasadami określonymi przez Radę Ministrów na podstawie art. 240 § 2.

§ 3. W razie stwierdzenia przez Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych niezgodności przedłożonego do rejestracji układu z przepisami prawa, każda ze stron układu może zwrócić się do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie sporu. Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w trybie postępowania nieprocesowego.

§ 4. W razie stwierdzenia przez Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych niezgodności przedłożonego do rejestracji układu z polityką społeczną i gospodarczą państwa, ustaloną przez Sejm w narodowym planie społeczno-gospodarczym, oraz z zasadami określonymi przez Radę Ministrów na podstawie art. 240 § 2, na wniosek jednej ze stron układu spór w tej sprawie rozstrzyga komisja powołana w połowie składu przez Prezydium Rządu, a w połowie przez właściwy organ ogólnokrajowej organizacji międzyzwiązkowej. Komisja rozstrzyga spór bez zbędnej zwłoki, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące.

§ 5. Układ wchodzi w życie w terminie w nim określonym, nie wcześniej jednak niż z dniem zarejestrowania układu.

§ 6. Postanowienia układu z dniem jego wejścia w życie zastępują odpowiednio warunki umów o pracę wynikające z poprzednio obowiązujących przepisów, a w zakładach pracy,

o których mowa w art. 241 § 1 — z dniem wejścia w życie zakładowej umowy zbiorowej, w myśl przepisów rozdziału II.

§ 7. W okresie uzgadniania przez strony projektu układu oraz w czasie postępowania rejestracyjnego, a także w czasie rozstrzygnięcia sporu w trybie określonym w § 3 i 4, w sprawie postanowień układu nie stosuje się przepisów rozdziału 5 ustawy o związkach zawodowych.

Art. 241⁸. Postanowienia układów, z zastrzeżeniem art. 241¹¹ § 2, mają moc obowiązującą we wszystkich zakładach pracy objętych układem.

Art. 241⁹. Rada Ministrów, po porozumieniu z ogólnokrajową organizacją międzyzwiązkową, określa w drodze rozporządzenia szczegółowy tryb zawierania, rozwiązywania i rejestracji układów.

Rozdział II

Zakładowa umowa zbiorowa.

Art. 241¹⁰. W zakładach pracy, o których mowa w art. 241 § 1, zawiera się zakładowe umowy zbiorowe, zwane dalej „umowami”.

Art. 241¹¹. § 1. Umowa obejmuje:

- 1) zadania związane z realizacją planów zakładów pracy w zakresie tworzenia warunków do wzrostu efektywności pracy i poprawy wyników działalności zakładu oraz umacniania dyscypliny pracy,
- 2) zakładowy system wynagradzania, ustalający szczegółowe warunki dotyczące płacy i innych świadczeń związanych z pracą; zasady tworzenia zakładowych systemów wynagradzania określają odrębne przepisy,
- 3) na podstawie i w ramach upoważnienia przewidzianego w układzie, szczegółowe zasady dotyczące warunków pracy i zasady stosowania innych postanowień układu.

§ 2. Zastosowanie w umowie postanowień układu dotyczących wynagrodzeń i innych świadczeń przewidzianych w układzie może nastąpić pod warunkiem posiadania wypracowanych przez zakład pracy środków, zgodnie z zasadą samofinansowania.

§ 3. Umowa może zastosować wyższe wynagrodzenia i świadczenia niż najniższe ustalone w układzie, jeżeli zakład pracy:

- 1) posiada wypracowane zgodnie z zasadą samofinansowania środki na wynagrodzenia i świadczenia oraz
- 2) stosuje normy pracy zgodnie z zasadami określonymi w art. 83.

§ 4. Przepisów § 3 nie stosuje się do zakładu pracy objętego postępowaniem zmierzającym do poprawy jego gospodarki, postępowaniem likwidacyjnym lub upadłościowym.

§ 5. Umowa może ustalić, że do obliczania wynagrodzenia za czas niezawinionego przez pracownika przestoju oraz dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych stosuje się zasady określone w art. 241 § 4.

Art. 241¹². § 1. Umowę zawierają zakładowa organizacja związkowa — z jednej strony i kierownik zakładu pracy, po zasięgnięciu opinii rady pracowniczej i uzyskaniu pozytywnej opinii ogólnego zebrania pracowników (delegatów) — z drugiej strony.

§ 2. Sposób uzyskania opinii, o której mowa w § 1, określają strony umowy wraz z radą pracowniczą.

Art. 241¹³. § 1. Umowę sporządza się w formie pisemnej.

§ 2. Umowa podlega zarejestrowaniu przez:

- 1) organ założycielski,
- 2) zarząd centralnego związku spółdzielczego,
- 3) właściwą jednostkę organizacyjną nadrzędną nad zakładem pracy

— po stwierdzeniu zgodności projektu umowy z przepisami prawa i postanowieniami układu oraz po zasięgnięciu opinii właściwej ogólnokrajowej organizacji związkowej.

§ 3. W razie odmowy rejestracji, strony umowy i organ uprawniony do rejestracji są obowiązane do niezwłocznego podjęcia rozmów w celu doprowadzenia do zgodności umowy z przepisami prawa i postanowieniami układu. Jeżeli rozmowy nie doprowadzą do uzgodnienia treści umowy, każda ze stron umowy może żądać wszczęcia postępowania pojednawczego. Postępowanie pojednawcze prowadzi komisja powołana w połowie jej składu przez każdą ze stron sporu oraz zaproszony przez nich arbiter posiadający wykształcenie prawnicze jako przewodniczący.

§ 4. Postępowanie przed komisją pojednawczą powinno doprowadzić do uzgodnienia stanowisk w ciągu 14 dni. Strony tego postępowania mogą ustalić inny termin. Jeżeli postępowanie pojednawcze nie doprowadziło do zgodności stanowisk, każda ze stron umowy może żądać rozstrzygnięcia sporu przez sąd.

§ 5. Spory, o których mowa w § 4, rozpoznają sądy rejonowe — sądy pracy właściwe dla siedziby zakładu pracy, w trybie postępowania nieprocesowego.

Art. 241¹⁴. Umowa wchodzi w życie z dniem rejestracji, chyba że strony zawierające umowę określą późniejszy termin jej wejścia w życie.

Art. 241¹⁵. § 1. Umowę zawiera się na okres obowiązywania układu.

§ 2. Strony zawierające umowę mogą ustalać inny okres jej obowiązywania.

§ 3. Zmiana umowy następuje w trybie przewidzianym do jej zawarcia i rejestracji.

Art. 241¹⁶. § 1. W sprawach dotyczących zawierania i rozwiązywania umowy — w zakresie nie uregulowanym przepisami niniejszego rozdziału — stosuje się odpowiednio przepisy art. 241¹, 241² § 3, art. 241⁴, 241⁵, 241⁶ § 1 i art. 241⁷ § 6 i 7 dotyczące układów.

§ 2. Rada Ministrów, po porozumieniu z ogólnokrajową organizacją międzyzwiązkową, określa w drodze rozporządzenia szczegółowy tryb zawierania i rejestracji umów.

Art. 241¹⁷. Przepisy niniejszego rozdziału nie naruszają uprawnień samorządu załogi, wynikających z odrębnych przepisów."

Art. 2. 1. Układ zbiorowy pracy może przyznawać w dotychczasowym zakresie i wymiarze określone uprawnienia pracownikom, emerytom i rencistom oraz członkom ich rodzin.

2. Układ zbiorowy pracy może utrzymać dotychczasowy, procentowy udział świadczeń branżowych w wynagrodzeniu ogółem. Układ zbiorowy pracy nie może wprowadzać innych świadczeń niż określone w przepisach dotychczasowych.

3. Rada Ministrów w uzgodnieniu z ogólnokrajową organizacją międzyzwiązkową, uwzględniając sytuację gospodarczą kraju, przeprowadza co 2 lata analizę rozmiaru świadczeń przewidzianych dla poszczególnych gałęzi pracy i zawodów oraz możliwość podwyższania lub rozszerzania tych świadczeń.

Art. 3. Przepisy art. 2 stosuje się odpowiednio do osób wykonujących pracę na rzecz zakładu pracy na innej podstawie niż stosunek pracy, a w szczególności do osób wykonujących pracę nakładczą.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1987 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. Barcikowski
Sekretarz Rady Państwa: Z. Surowiec

202

USTAWA

z dnia 25 listopada 1986 r.

o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

Art. 1. Ubezpieczenie społeczne zapewnia ubezpieczonym i członkom ich rodzin świadczenia pieniężne z tworzonych na ten cel funduszy.

Art. 2. 1. Ubezpieczenie społeczne obejmuje świadczenia pieniężne:

- 1) w razie macierzyństwa,
- 2) rodzinne,
- 3) w razie niezdolności do pracy z powodu choroby lub inwalidztwa,
- 4) emerytalne,
- 5) w razie śmierci.

2. Zakres świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz zasady i tryb ich przyznawania poszczególnym grupom ubezpieczonych określają odrębne przepisy.